

Tiesībsarga konsultatīvās padomes veselības aprūpes jomā sēdes protokols

Sēdes norises laiks: 2013. gada 22. oktobris, plkst.15.00
Sēdes norises vieta: Rīgā, Baznīcas iela 25, 202.kabinets.
Sēde sasaukta pēc tiesībsarga Jura Jansona iniciatīvas
Padomes sēde noris atklāti.

Sēdē piedalās:

1. Juris Jansons – Latvijas Republikas tiesībsargs;
2. Konsultatīvās padomes locekļi un to pilnvarotas personas:
 - 2.1. Anda Čakša, Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas valdes priekšsēdētāja;
 - 2.2. Jevgēņijs Kalējs, Latvijas Slimnīcu biedrības valdes priekšsēdētājs;
 - 2.3. Andris Lasmanis, Latvijas lauku ģimenes ārstu asociācijas pārstāvis;
 - 2.4. Sarmīte Veide, Latvijas Ģimenes ārstu asociācijas valdes locekle;
 - 2.5. Daiga Behmane, RSU Medicīnas fakultātes maģistra studiju programmu prodekāne, Latvijas Veselības ekonomikas asociācijas valdes locekle;
 - 2.6. Dace Līkanse, Pacientu Ombuds, biroja vadītāja;
 - 2.7. Signe Dauškane - Platace, ārste, pacientu tiesību un medicīnas tiesību eksperte; SIA „Capital Clinic Riga” valdes priekšsēdētāja;
 - 2.8. Ilze Vilka, zvērināta advokāte; medicīnas tiesību eksperte;
3. Ineta Rezevska – Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vadītāja;
4. Mediju pārstāvji

Darba kārtībā:

1. Tiesībsarga uzruna. Padomes darba uzdevums.
2. Diskusija. Viedokļu uzklauššana. Ieteikumi Padomes darba uzdevuma korekcijai.
3. Padomes sēdes kopsavilkums.

Sēdi vada: tiesībsargs J. Jansons
Protokolē: I. Rezevska

1. Tiesībsarga uzruna. Padomes darba uzdevums.

Tiesībsarga pateicas padomes locekļiem par atsaucību un dalību sēdē. Tiesībsargs informē par principu, pēc kāda tika izvēlēti padomes locekļu kandidāti, proti, padomē aicināti pieredzējuši nozares pārstāvji, eksperti veselības aprūpes jomā, ekonomisti un tiesību eksperti, kuri specializējušies pacientu un medicīnas tiesību jomā.

Tiesībsargs informē, ka padomes sēdes tiks sasauktas pēc vajadzības, bet ne biežāk kā reizi mēnesī. Padome pamatā darbojas kā viedokļa paudējs, tiesībsargam būtiski, ka padomes locekļi diskusijās nonāk pie kopsaucēja. Šajā padomē balsojumi nepastāv.

Tiesībsargs informē par padomes darba uzdevumu un mērķi. Padomes darba uzdevums pamatā ir nedefinēts padomes nolikuma 3. punktā, proti,

- (1) sniegt tiesībsargam redzējumu par veselības aprūpi valstī kopumā;
- (2) apzināt valsts garantētā medicīniskās palīdzības minimuma (VGMPM) apjomu saskaņā ar tiesību aktos noteikto;

- (3) identificēt neskaidrās situācijas un konstatēt būtiskākās neatbilstības starp tiesību normās noteikto un faktiski garantēto VGMPM;
- (4) sniegt tiesībsargam viedokli par VGMPM atbilstību Latvijas Republikas Satversmē un starptautiskajos tiesību aktos noteiktajam;
- (5) sniegt tiesībsargam priekšlikumus par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos.

Tiesībsargs vērš padomes uzmanību, ka pamatā uzsvars liekams uz Satversmes 111.pantā noteikto, proti, „Valsts aizsargā cilvēka veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu”. Tiesībsargs informē, ka ir veikta sabiedriskās domas aptauja, no kā secināms, ka lielākajai daļai sabiedrības nav skaidrs, kādus veselības aprūpes pakalpojumus valsts tai garantē, un kas un kādās situācijās ir pieejams bez maksas. Turklāt būtiski konstatēt, vai tas, kas ir pieejams, atbilst „minimumam”.

Otrs aspekts, uz ko norāda tiesībsargs ir izvērtējams, kā valdības noteiktais minimums atbilst starptautiskajos dokumentos noteiktajam, piemēram, Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 12.pants noteic, ka „Šā pakta dalībvalstis atzīst katra cilvēka tiesības sasniegt visaugstāko fiziskās un psihiskās veselības līmeni.”

Ir svarīgi saprast, kāda ir reālā situācija Latvijā, kas būtu minimālie standarti un kas ir darāms, lai varētu uzskatīt, ka to, ko valsts nodrošina, tas atbilst Satversmē un starptautiskajos tiesību aktos noteiktajam.

Tiesībsargs vērš uzmanību, ka minētais padomes uzdevums nav paveicams pāris nedēļās, iespējams, tas būs apjomīgs darbs vairāku mēnešu garumā.

Tiesībsargs atzīmē, ka padomes uzdevums ir raudzīties no pacientu un sabiedrības interešu viedokļa, nevis no pieejamā finanšu apmēra. Nepieciešamības gadījumā, padomes darba rezultātā, būtu jārodas konkrētiem priekšlikumiem normatīvo aktu grozīšanai, kas attiecīgi tālāk iesniedzami valdībai un parlamentam. Svarīgi noskaidrot, vai apjomīgie MK noteikumi neierobežo Satversmē garantēto medicīniskās palīdzības minimumu.

2. Diskusija. Viedokļu uzklauššana. Ieteikumi Padomes darba uzdevuma korekcijai

J. Jansons aicina padomes locekļus izteikties, vai noteiktais darba uzdevums un virziens ir atbalstāms, vai nepieciešamas, kādas korekcijas.

Padomes locekļu viedokļi tēžu veidā:

A. Čakša uzskata, ka valsts garantētais veselības aprūpes grozs ir noteikts, taču būtiski, ka nozarē kopumā nav skaidrs funkciju sadalījums.

J. Kalējs uzskata, ka ir sarežģīti runāt par garantētā veselības aprūpes minimuma grozu, nepieminot finansējumu, jo grozs ir plašs, taču pieejams aptuveni tikai katram trešajam tieši nepietiekamā finansējuma dēļ.

I. Vilka iebilst, ka, iespējams, mediķiem grozs ir skaidrs, taču normatīvo aktu līmenī, no pacientu viedokļa grozs ir pavisam neskaidrs. Skaidri ir tikai pateikts, kas ir tas, kas grozā neietilpst. Ir tikai Ministru kabineta apjomīgie noteikumi Nr.1046 par veselības aprūpes finansēšanas kārtību, kas pēc būtības ir instrukcija, kā finansējums sadalās starp ārstniecības iestādēm. Šobrīd MK noteikumos Nr.1046 jau ir veikti 29 grozījumi. Ir nepieciešams Veselības aprūpes finansēšanas likums, kas normatīvo aktu līmenī nosaka pamatkritērijus, kādi veselības aprūpes pakalpojumi ir pieejami bez maksas, kas ko maksā, kā arī skaidri jānodefīnē atbildība.

S. Veide norāda, ka nosakot, negatīvo pakalpojumu grozu, nav izrēķināts, cik maksā viss pārējais, kas ir pieejams. Tam nav novērtējuma, kā rezultātā iedzīvotāji nesaņem to, kas ir valsts noteikts.

D. Behmane piekrīt, ka pakalpojumu grozam principu līmenī būtu jābūt ar likuma spēku. Līdz šim neviens nav spējis skaidri nodefīnēt, kas tad ir pieejams. Vēl kā būtiski trūkumi veselības nozarē minams tas, ka trūkst nozares pārvaldības plāna, nav noteikti vienoti standarti, kā arī vadlīnijas ir tikai fakultatīvas, pakalpojums ir pieejams atbilstoši ārstniecības iestrādes finansiālajām iespējām.

S. Dauškane-Platace vērš padomes locekļu uzmanību, uzsverot, ka padomes locekļiem ir dota unikāla iespēja. Tā kā šo padomi ir sasaucis tiesībsargs kā neatkarīga institūcija, šī ir tā reize, kad padomes locekļiem ir iespēja kā nozares profesionāļiem paust visas iepriekš neveiksmīgi virzītās idejas mērķa sasniegšanai. Būtiski, ka padomes darbam ir jārezultējas konkrētos ieteikumos, kas ir maināms esošajā sistēmā, lai sasniegtu mērķi. Ir nepieciešams precīzs rīcības algoritms mērķa sasniegšanai.

A. Lasmanis norāda, ka būtiski ir beidzot precīzi noteikt, kas ir pakalpojuma cena. Ja mēs esam nabadzīga valsts, nav iespējams apmaksāt visu, bet ir jābūt skaidrībai, par ko tiek maksāts. Kas ir tās mērķgrupas, kas jāatbalsta, kas pašas nespēj samaksāt (kas nepelna, kas nav maksāspējīgi). Otra lieta, kas ir nepareiza sistēmā, ka maksātājs ir arī vērtētājs (Nacionālais veselības dienests).

J. Jansons pateicas padomes locekļiem par viedokļiem un vērš uzmanību, ka tiesību eksperte S. Olsena ir Satversmes 111.pantam ir uzrakstījusi komentāru. Tiesībsargs aicina visus ekspertus iepazīties arī ar Satversmes komentāru un padomāt, vai esošā veselības aprūpes sistēma atbilst Satversmē noteiktajam.

Tiesībsargs informē, ka 11.decembrī Tiesībsarga ikgadējās konferences ietvaros būs arī diskusiju panelis par Satversmes 111.panta ietvaru un faktiskās situācijas atbilstību Satversmes pantā noteiktajam un padomes locekļi ir laipni aicināti piedalīties gan kā referenti, gan kā klausītāji zālē.

Tiesībsargs aicina padomes locekļus uz nākamo reizi katram savas darbības jomas un pieredzes ietvaros pārdomāt un iesniegt viedokli par:

- 1) Kāds ir veselības aprūpes minimums, kas valstij būtu jānodrošina ikvienam. Ar to netiek domāts detalizēts manipulāciju un kodu uzskaitījums, bet principu līmenī, kas ir tas, kas būtu jāgarantē ikvienam. Vai tā ir tikai neatliekamā palīdzība un kas ir neatliekamā palīdzība, vai arī vairāk.

Padome ierosina uz nākamo reizi pieaicināt neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta pārstāvi, kas ideju līmenī varētu noprezentēt, cik tālu tad sniedzamā palīdzība ir neatliekama. Padome ierosina uz nākamo sēdi uzaicināt R. Pupeles kundzi no Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta.

Padomes vienotības nākamo reizi sanākt šā gada 5. novembrī, otrdienā, pulksten 15.00.

- 2) Otrs jautājumu loks, par ko aicina padomāt tiesībsargs ir, kas steidzami jāmaina veselības aprūpē (principu līmenī) un kāpēc, neaizejot no Satversmes 111.p. tvēruma.

3. Padomes sēdes kopsavilkums

J. Jansons pateicas padomes locekļiem par darbu. Attiecībā par turpmāko padomes darbu, J. Jansons atzīmē:

- 1) Nākamā padomes sēde tiek sasaukta šā gada **5.novembrī, pulksten 15.00**, Tiesībsarga birojā, Baznīcas ielā 25, Rīgā (2.stāvs, 202.kabinets).
- 2) Lūgums **līdz 1.novembrim** iesūtīt viedokļus par:
 - 2.1. Kas ir veselības aprūpes minimums, kas valstij būtu jānodrošina ikvienam (principu līmenī) atbilstoši LR Satversmē un starptautiskajos tiesību aktos noteiktajam.
 - 2.2. Kas steidzami jāmaina veselības aprūpes nozarē un kāpēc?

Sēde slēgta:16:20

Pielikumā:

Tiesībsarga Konsultatīvās padomes veselības aprūpes jomā 2013. gada 22. oktobra sēdes dalībnieku reģistrācijas lapa uz 1 lp.

Sēdes vadītājs

Latvijas Republikas tiesībsargs

(*paraksts*)

Juris Jansons

Protokolētāja

(*paraksts*)

Ineta Rezevska